Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL.CV. № 65 SATURDAY, APRIL 4 1998 PARSIPPANY and NEW YORK CENTS 75 –ЦЕНТІВ ПАРСИППАНІ І НЮ ЙОРК СУБОТА, 4-го КВІТНЯ 1998 р. Ч. 65 РІК CV

ПРЕЛІМІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИБОРІВ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Київ. — Комуністична Партія здобула 123 місця у 450-членному парляменті України — найбільше від будь-якої іншої партії. Однак вона не матиме більшости, необхідної для зміни політичного і економічного курсу України.

На другому місці після комуністів є безпартійні — 114 місць. Спостерігачі вважають, що політика нової Верховної Ради багато в чому залежатиме саме від цих депутатів. Серед них багато підприємців і урядовців, які можуть перешкодити комуністам у спробах зредукувати економічні реформи.

РОЗПОДІЛ МІСЦЬ У ПАРЛЯМЕНТІ

	кількість місць
Комуністтична Партія України	123
Безпартійні	114
Народний Рух України	46
Соціялістична і Селянська партії	32
Народно-Демократична Партія	28
Партія „Громада"	23
Партія Зелених	19
Проґресивна Соціялістична Партія	16
Соціял-Демократична Партія (об'єднана)	16
Аграрна Партія	8
Конґрес Українських Націоналістів	4
Партія „Реформи і Порядок"	3
Християнсько-Демократична Партія	3
„Національний Фронт"	3
Інші партії	14

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА ОКРУГА (ЗА ПАРТІЙНИМИ СПИСКАМИ)

	відс.	кількість місць
Комуністтична Партія України	24.68	84
Народний Рух України	9.42	32
Соціялістична і Селянська партії	8.59	29
Партія Зелених	5.39	19
Народно-Демократична Партія	5.00	17
Партія „Громада"	4.71	16
Проґресивна Соціялістична Партія	4.05	14
Соціял-Демократична Партія (об.)	4.01	14

МАЖОРИТАРНІ ОКРУГИ

	кількість місць
Безпартійні	114
Комуністична Партія України	39
Народний Рух України	14
Народно-Демократична Партія	11
Аграрна Партія	8
Партія „Громада"	7
Соціялістична і Селянська партії (об'єднана)	3
Конґрес Українських Націоналістів	4
Партія „Реформи і Порядок"	3
Християнсько-Демократична Партія	3
„Національний фронт"	3
Соціял-Демократична Партія	2
Соціял-Національна Партія	2
Проґресивна Соціялістича Партія	2
Інші партії	14

ДЕЯКІ ДЕПУТАТИ, ОБРАНІ ЗА ПАРТІЙНИМИ СПИСКАМИ

Комуністична Партія: Петро Симоненко, Борис Олійник;

Народний Рух: В. Чорновіл, В. Черняк, Г. Удовенко, І. Драч, І. Заєць, Ю. Костенко, Б. Бойко, Ніна Матвієнко, М. Джемільов, О. Лавринович, Л. Танюк, Б. Кожин, О. Бондаренко, М. Косів, І. Юхновський, П. Мовчан, Л. Григорович, В. Кириленко, В. Червоній, Я. Федорин, В. Коваль, В. Щепа, О. Слободян;

Соціялістична і Селянська Партії: О. Мороз, О. Ткаченко, І. Жиж, В. Суслов;

Народно-Демократична Партія: В. Пустовойтенко, А. Матвієнко, І. Плющ, М. Сирота, А. Кінах, О. Ємець, В. Філенко, О. Дьомін, Т. Стецьків, Р. Безсмертний;

Партія Зелених: В. Кононов;

Проґресивна Соціялістична Партія: Наталя Вітренко, В. Марченко, О. Чародєєв;

„Громада": П. Лазаренко, П. Толочко, Д. Гнатюк, Д. Дворкіс, Ю. Тимошенко, О. Білоус;

Соціял-Демократична Партія: Л. Кравчук, Є. Марчук, В. Онопенко, В. Медведчук, Г. Суркіс, В. Кремень.

ДЕЯКІ ДЕПУТАТИ, ОБРАНІ В МАЖОРИТАРНИХ ОКРУГАХ

Конґрес Українських Націоналістів: Слава Стецько (Івано-Франківське), В. Діброва (Волинь), С. Жижко і М. Ратушний (Тернопільщина);

„Національний Фронт": В. Кошинець (Івано-Франківське), І. Пилипчук (Львів);

Соціял-Національна Партія: Ю. Криворучко, О. Тягнибок;

Інші депутати: В. Пинзеник, О. Литвак, Ю. Звягільський, І. Осташ, Г. Омельченко, М. Сирота, В. Мулява, Т. Табачник, С. Терьохін, М. Бродський, В. Косаківський, К. Ващук, Є. Гурвіц, В. Шишкін, С. Головатий, Ю. Спіженко, акад. М. Павловський.

ДЕЯКІ ДЕПУТАТИ, ЯКІ ПРОГРАЛИ

В. Яворівський, Михайло і Богдан Горині, Я. Кендзьор, С. Хмара, Б. Ярошинський, В. Мусіяка, О. Вітович (УНА), С. Соболєв, В. Гриньов, Д. Павличко, Л. Хоролець, В. Борзов, Л. Лук'яненко, В. Карпенко, І. Калинець, О. Доній, Р. Коваль, М. Поровський, М. Горбаль, Ю. Буздуган, Л. Скорик, М. Жулинський, члени проводу ОУН (м) — Б. Червак, О. Шевченко, В. Терен.

Результати виборів можна оскаржити в суді

Київ (УНІАР). — Для оголошення остаточних результатів виборів Центральна виборча комісія за законом має час до 19-го квітня.

До цієї дати результати голосування ще можна оскаржити в суді, що й збирається зробити, наприклад, голова Одеської обласної державної адміністрації Руслан Боделан, який претендував на посадника Одеси.

Заперечує результати виборів до міських органів влади і один з кандидатів на пост міського голови Миколаєва, соціяліст Анатолій П'ятак. За його словами, він має документальні свідчення того, що під час підрахунку голосів у виборчі скриньки вкидали додаткові бюлетені. Ці дані А. П'ятак передав спостерігачам Організації Безпеки і співробітництва в Европі (ОБСЕ).

Жодна із партій, яка за попередніми даними не змогла набрати понад 4 відс. голосів виборців, досі не заквестіонувала результати виборів. Щоправда, причини поразки кожної партії називаються різні. Наприклад, Сергій Головатий, виборчий бльок "Вперед, Україно", вважає головною причиною те, що його бльок не мав можливости вести аґітацію за допомогою радіо і телебачення. Це дорогий спосіб аґітації, а виборчий бльок "Вперед, Україно", за його словами, був без грошей. "Та від цього ідеї, які ми сповідуємо, гірші не стають. Тобто я думаю, що все одно люди розберуться",— зауважив С. Головатий.

Водночас колишні противники у змаганнях за депутатський мандат погоджуються в одному: для перемоги варто було об'єднатися усім демократам.

Наміри комуністів запровадити деякі зміни у державному устрої країни прокоментував Сергій Терьохін. На запитання чи потрібно в Україні скасовувати президентуру, член Політичної ради Партії "Реформи та порядок", юрист С. Терьохін відповів: "То що — запроваджувати монархію? Адже, якщо є держава, то є голова держави. За формою державного устрою держави поділяються на монархії й республіки. У монархії голова держави — монарх, у республіці — президент".

Колишні кандидати до Верховної Ради за партійними списками не збираються припиняти власної політичної кар'єри. За їх словами, партії створювалися не заради виборів.

В Криму Рухові допомогли татари

Симферопіль. — Народний Рух України несподівано для себе зібрав у виборах у Криму майже 7 відс. голосів, повідомив голова кримського відділу Руху Леонід Пілунський.

„Ніхто не очікував того, що Рух тут зможе набрати 6.75 відс. І це при тому, що ще 11 місяців тому його підтримувало не більш як 0.01 відс. населення автономії", — сказав Л. Пілунський, оцінюючи результати як „сенсацію".

За його словами, Рух своїм успіхом завдячує союзові з кримськими татарами. „Цей союз виправдав наші очікування, — сказав Л. Пілунський. — Ми йшли до нього цілком усвідомлено, не тільки для того, щоб знайти нове підґрунтя в Криму, але і для того, щоб справді допомогти кримським татарам в їхній боротьбі за свої права. Кримські татари дали нам майже дві третини голосів з тих 65,000, які ми одержали".

Кримські татари теж скористали зі союзу з Рухом. До Верховної Ради обрано голову Меджлісу МустафуДжемільова, який був на партійному списку Руху.

Реаґуючи на те, що пропрезидентська Народно-Демократична Партія здобула значно менше голосів, ніж сподівався Президент, Л. Пілунський сказав, що це програш партії влади. Винним у цьому він вважає Леоніда Кучму, який не подбав про те, щоб у виборах брало участь менше партій. Проте він зазначив, що Рух не підтримує вимог комуністів оскаржити Президента.

Л. Пілунський сказав також, що Рух не ставив завдання провести своїх представників до Верховної Ради Криму. „Комуністи отримали можливість чистого експерименту з побудови квітучого суспільства в окремо взятій області, — зазначив він. — Ми не віримо в таку можливість. Такі завдання вирішуються на рівні держави".

В кримському парляменті 100 місць розподілились таким чином: 36 отримали комуністи, п'ять — аграрії, по чотири — Народно-Демократична Партія та партія „Союз", два — Партія Економічного Відродження Криму і одне місце Соціялістична Партія. Решта місць належить безпартійним. З депутатів попереднього скликаня поновили свої уповноваження лише дев'ять.

„Найкомуністичнішим" містом автономії став Симферопіль — з 18 депутатських мандатів 14 отримали представники КПУ, решту — безпартійні. Найбільш „антикомуністичним" став — Керч. Тут з дев'яти мандатів комуністи дістали лише один (шість — безпартійні і по одному — Соціялістична Партія і ПЕВК).

Г. Удовенко виграв і повинен зрезиґнувати

Київ. — Міністер закордонних справ Геннадій Удовенко зрезиґнує зі свого посту у зв'язку з обранням його до Верховної Ради, повідомили засоби масової інформації.

67-річний Г. Удовенко, призначений на пост міністра закордонних справ в 1994 році, переміг у виборах, будучи на партійному списку Народного Руху.

Як відомо, Конституція України забороняє депутатам одночасно займати пости в Уряді. Проте Г. Удовенко залишиться головою Генеральної асамблеї ООН до вересня цього року.

Росія шукає собі місця в Европі

Москва. — Як уже інформовано, поблизу російської столиці, на відпочинковій базі „Бор", відбулася неофіційна зустріч керівників Росії, Німеччини та Франції.

Виступаючи на спільній пресовій конференції, президент Боріс Єльцин в суперлятивах оцінив переговори з провідниками двох розвинених европейських країн: „Наші розмови не залишили по собі жодної білої плями. Нема нічого нез'ясованого, а є тільки дружба і взаємопорозуміння на континенті, у Великій Европі, у яку вже практично ввійшла Росія". Б. Єльцин підкреслив, що „Европа разом з Росією — це тепер могутній організм, більшого нема в цілому світі, це всі мусять знати і пам'ятати".

Канцлер Німеччичини Гельмут Коль, розуміючи, що ця „тепла" зустріч не може не занепокоювати сусідів Росії, на державні суверенітети яких вона продовжує зазіхати, просив взяти до уваги, що „трійка не спрямована ні проти кого".

Французький президент Жак Шірак, у свою чергу, запевнив, що „Росії належить важлива роля в Европі після подолання ялтинського поділу".

Серед міжнародних питань на зустрічі під Москвою обговорювалися проблеми Іраку і сербської провінції Косово. Франція підтримала Росію в її намаганні скасувати антиіракські економічні санкції, оскільки обидві країни мають в Іраку свої економічні інтереси. Німеччина вважає скасування санкцій передчасним.Щодо Косово, то французи готові до політичного тиску на Юґославію з тим, щоб вона пішла на поступки перед косівськими албанцями, тим часом Росія висловилася за „політику порозуміння і довір'я" з Беоґрадом.

Практичні проєкти, заторкувані трьома керівниками, стосувалися побудови спільної автомобілевої дороги, яка з'єднає Париж, Бонн і Москву, а також створення европейського вантажного літака на базі російського Ан-70, співробітництва в ділянці космосу, як теж спільної боротьби з природними і техногенними катастрофами.

Монахинь у Сальвадорі було вбито за наказом

Сан Сальвадор, Ель Сальвадор. — Після 17-річної мовчанки, чотири колишні вояки сальвадорської національної ґвардії, котрих засуджено за вбивство трьох американських монахинь і їхньої світської співробітниці в 1980 році, заявили, що вони вчинили це тільки після отримання „наказу з гори".

Їхня заява з тюрми є дуже важливим чинником у розгляді тієї справи, бо Ель Сальвадор і ЗСА впродовж років офіційно твердили, що вбивство було здійснено самочинно. Натомість оборонці людських прав і рідні замордованих завжди твердили, що зарядження страти було дане, схвалене і виконане за за наказом військових властей.

Монахині Мавра Кларк, Джін Донован, Іта Форд і Дороті Касел були схоплені, знасилувані та розстріляні 2-го грудня 1980 року. Наступного дня їхні знівечені тіла знайшли салвадорські селяни при мало уживаній дорозі та поховали їх у спільній могилі. Автомашину, котрою вони їхали та були зупинені на військовій рогачці, знайдено опісля у віддалі 20 миль від рогачки спаленою та пограбованою.

Здійснено ті вбивства саме тоді, як ЗСА розпочинали надавати Ель Сальвадорові 10-річну допомогу в сумі 7 блн. дол., для боротьби з повстанцями лівого спрямування. Тоді справа того жахливого злочинного вчинку варваризму стала спірною точкою державної політики, щодо Центральної Америки.

У 1993 році Комісія правди Організації Об'єднаних Націй ствердила, що полковник Карльос Евґеніо Відез Казанова, начальник національної ґвардії в 1980 році, та генерал Хозе Ґільєрмо Ґарсія, тодішній міністер оборони, були організаторами офіційного затемнення тієї справи. Однак це зовсім не перешкодило їм обидвом отримати офіційний дозвіл на постійне проживання у ЗСА. І згідно з публічними інформаціями, вони спокійно проживають на Фльориді.

В Україні

(З інформацій УНІАР)

ЗУСТРІЧ У ВИЩІЙ РАДІ ЮСТИЦІЇ

КИЇВ. — Тут відбулася зустріч Президента України Леоніда Кучми з членами недавно створеної Вищої ради юстиції. Під час розмови ішлося про завдання, які стоять перед цим конституційним органом. Члени Вищої ради юстиції поінформували голову держави про своє перше засідання, на якому вирішено організаційні питання. Президент наголосив на необхідності формування високопрофесійного суддівського корпусу, здатного кваліфіковано та неупереджено здійснювати правосуддя, на що і має спрямовувати свою діяльність Вища рада юстиції. Згідно з Конституцією України, Вища рада юстиції вносить подання про призначення або звільнення суддів і розглядає дисциплінарні питання стосовно суддів. На першому засіданні, яке відбулося 31-го березня 1998 року, головою Вищої ради юстиції обрано кандидата юридичних наук, заслуженого юриста України Валерія Євдокимова.

ПЕНСІЙНУ ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЗМЕНШЕНО

КИЇВ. — За даними Міністерства Праці та Соціяльної Політики, протягом перших місяців 1998 року досягнуто певного поліпшення стану з виплатами пенсій. До Києва, Дніпропетровського і Севастополя, де налагоджено вчасну виплату пенсій, приєдналися Запорізька, Миколаївська та Одеська області. За словами першого заступника голови пенсійного фонду Віктора Онищука, з початку року заборгованість з пенсій знизилася на 440 млн. гривень. Загальна заборгованість становить 1 блн. 52 млн. гривень. Газета "Вечірній Київ", відкликаючись на фахівців, заначає, що недофінансування видатків пенсійного фонду з державного бюджету та Чорнобильського Фонду (492 млн. та 78 млн. гривень відповідно) неґативно впливає на виплату пенсій. Заборгованість платників перед пенсійним фондом сьогодні становить 2 блн. 630 млн. гривень.

РОЗЛИТО НАФТУ

ЧЕРНІГІВ. — Величезну нафтову пляму на Дніпрі виявлено поблизу селища Неданчичі на кордоні з Білоруссю. Група обласного штабу цивільної оборони та надзвичайних ситуацій спільно з авіяційною розвідкою виявила окремі плями і між селами Губичі та Теремці. Загальна площа забруднення становить 1,2 кв. км. Обстежено також русла Дніпра та Київського водосховища. Природоохоронна прокуратура порушила кримінальну справу за фактом розливу нафти і нанесення шкоди довкіллю.

Л. КУЧМА ЗУСТРІВСЯ ЗІ СВОЇМ КРИМСЬКИМ ПРЕДСТАВНИКОМ

СІМФЕРОПОЛЬ. — Суспільно-політичну ситуацію, що склалася останнім часом в Автономній Республіці Крим, обговорено 1-го квітня під час зустрічі Президента України Леоніда Кучми з постійним представником Президента в Криму Василем Кисельовим. Темою обговорення був і перебіг виборчої кампанії на півострові та недоліки законодавства, які при цьому проявилися. Також було висловлено конкретні пропозиції для їх усунення.

ФДМ ОЧОЛИВ О. БОНДАР

КИЇВ. — Президент України Леонід Кучма своїм указом призначив Олександра Бондаря тимчасово виконуючим обов'язки голови Фонду Державного Майна України. Раніше О. Бондар був заступником голови ФДМ України.

В. ПУСТОВОЙТЕНКО ЗАЛИШИТЬСЯ ПРЕМ'ЄРОМ

КИЇВ. — Прем'єр-міністер України Валерій Пустовойтенко залишиться на посту голови Уряду, не зважаючи на обрання його депутатом Верховної Ради від Народно-Демократичної Партії. Про це повідомив 1-го квітня на пресконференції голова НДП Анатолій Матвієнко. Оскільки Верховна Рада працює на професійній основі, тобто, парляментаристам заборонено працювати за сумісництвом в органах законодавчої та виконавчої влад, В. Пустовойтенко своє місце в парляменті передасть найближчому в партійних списках кандидатові, який автоматично стане депутатом Верховної Ради.

ПРОФСПІЛКИ ВТРАЧАЮТЬ ВПЛИВ

КИЇВ. — Членів Федерації Профспілок України напередодні виборів розібрали 11 партій, в результаті чого до парляменту пройшов один представник профспілки, а було у минулому складі парляменту сім представників, — зазначив на II пленумі Центрального комітету профспілок легкої та текстильної промисловостей перший заступник голови Федерації Профспілок України Валентин Пожидаєв. На його думку, тепер пробивати інтереси профспілок у Верховній Раді буде набагато складніше, тому що ті представники профспілок, які є ще й членами партій, при прийнятті рішень віддаватимуть перевагу партійним рішенням, а не рішенням з'їздів і пленумів профспілок. В. Пожидаєв вважає, що вже через рік професійні спілки відчують наслідки цих виборів на собі у вигляді невирішення їхніх проблем.

У СВІТІ

У СЕРЕДУ, 1-ГО КВІТНЯ, ІЗРАЇЛЬ офіційно погодився на здійснення резолюції схваленої Радою безпеки Організації Об'єднаних Націй, тому 20 років, якою закликалося Ізраїль відтягнути свої війська з території Ливану. Одначе Ізраїль відразу зазначив, що це буде можливим до здійснення тільки тоді, як Ливан перейме контролю тих територій та запевнить, що їх не будуть вживати як бази для нападу на Ізраїль. Ливан і його опікун Сирія публічно відкинули будь-які вимоги Ізраїля, стверджуючи, що згадана резолюція ООН вимагає беззастережного відтягнення війська. Аналітики уважають, що Ізраїль погодився на це тільки тому, що утримання війська в Ливані обходиться країні надто дорого та викликає з цього приводу постійні суперечки в ізраїльському кабінеті.

В АМЕРИЦІ

НЕВДОВОЛЕНІ ВІДКИНЕННЯМ судового оскарження Поли Джовнс проти президента Билла Клінтона, консерватині кола в країні в середу, 1-го квітня, гостро скритикували цей вчинок судді Сузан Веббер-Райт, закидаючи їй фаворитизм у його випадку, тому що в один час він був її професором права. У протилежності до того, Республіканці у Капітолю мовчать, тільки декілька із наймолодших республіканських конґресменів були готові говорити про цю справу, котра на думку багатьох республіканців може стати двосічним мечем і погано відбитися на їхніх кандидатах у цьогорічних виборах. Не було жодних заяв у цій справі від Республіканського крайового комітету та цілковита мовчанка зі сторони республіканських керівників у Сенаті і Палаті Репрезентантів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054.
UNA & Svoboda tel.: (973) 292-9800; Svoboda Fax: (973) 644-9510; UNA Fax: (973) 292-0900
Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054
Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.
Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".
Головний редактор: Зенон Снилик
Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.com

СТВЕРДЖЕННЯ НАПРЯМНИХ УНСОЮЗУ

Український Народний Союз існує для:

** поширювання принципів братської діяльности;*

** збереження української, української американської і української канадської спадщини і культури;*

** надання своїм членам високоякісних фінансових послуг і продуктів.*

Як братська забепеченева установа, УНСоюз реінвестує свої прибутки для добра своїх членів і української громади.

Сенат вирішує питання поширення НАТО

У березні американські законодавці мали гострі дискусії. Між республіканцями та демократами виникли неузгодження в питанні призначення федеральних суддів. Демократи звинуватили республіканців у гальмуванні процедури затвердження кандидатур федеральних суддів, а республіканці дорікали, що президент Билл Клінтон номінує самих лише ультра-лібералів. Під час обговорення проєкту про шкільну освіту пристрасті розгорілися ще більше, тому довелося змінити тему.

Щоб не загострювати напруження навколо внутрішніх проблем, лідер більшости сенатор Трент Лотт запропонував перейти до розгляду питання поширення НАТО. За словами республіканця з Північної Каролайни Джессі Гелмса, "найважливішого питання закордонної політики". Але швидко зняти напруження не вдалося. Демократ з Делаверу Джозеф Байден сказав, що питання поширення НАТО стало "приправою" до основної страви. Тобто, його поставили на обговорення лише тому, що треба було якимось чином злагіднити конфлікт між демократами й республіканцями.

Преса відразу ж відгукнулася на це критичними коментарями. Коли високопоставлений демократ з Комісії закордонних відносин відкрито визнає, що питання поширення НАТО розглядається лише як прикриття дискусій на внутрішні теми, то це означає недбале ставлення частини сенаторів до цього надто важливого питання.

Республіканець Т. Лотт пояснив, що 17 сенаторів, очолювані республіканцем-консерватистом Бобом Смитом та ліберальним демократом Томом Гаркіном, на початку березня звернулися до нього з листом, у якому просять відкласти обговорення і голосування з приводу прийняття до НАТО Мадярщини, Польщі та Чехії хоча б до 1-го червня.

В числі 17-ох є дев'ять республіканців і вісім демократів, які підтримали ту саму ідею. Вони виступають проти поширення НАТО на схід. Але для прийняття рішення треба, щоб дві третини сенаторів проголосували "за".

В інтерв'ю для газет "Ню Йорк Таймс" та "Вашінґтон Пост" сенатори пояснили, що сьогодні для Мадярщини, Польщі та Чехії намає загрози з боку Росії, а наближення НАТО до російських кордонів може викликати невдоволення з боку Росії, що може звести нанівець усі зусилля ЗСА, скеровані на те, щоб російська ядерна зброя не потрапила до рук терористів. Саме це на сьогодні є найстрашнішою загрозою. Крім того, Смит нагадав, що поширення НАТО на схід коштуватиме дуже дорого. Фахівці називають різні цифри: від 1.5 блн. дол. до 125 блн. І доки не буде підраховано точно, неможливо прийняти якесь конкретне рішення.

Новий поділ в Европі викличе нові проблеми в галузі забезпечення безпеки. Поширення НАТО на схід підштовхне Росію до зміцнення союзу з Китаєм. Отож, вважають сенатори, треба спочатку Мадярщину, Польщу і Чехію прийняти в Европейський союз, а вже тоді розглядати питання про приєднання їх до НАТО.

Всі ці пропозиції заслуговують на серйозне обговорення, але 17 сенаторів — це меншість, тому невідомо, чи поставиться серйозно до їх пропозицій більшість. Швидше, навпаки, бо після перших трьох днів обговорення сенатор Смит сказав журналістам: "Питання обговорюється серйозне, але підхід до обговорення несерйозний". Під час дискусій деякі сенатори відволікали свою увагу на баскетбольний чемпіонат ЗСА серед студентів.

Пізніше відзначали 25-ту річницю звільнення з комуністичного в'єтнамського полону сенатора Джона Макейна. Отже покищо ніякого рішення не прийнято.

Зростання курсу акцій на біржі та зменшення безробіття в ЗСА дещо заспокоїло народ і послабило увагу сенаторів. Крім того, перестала існувати "імперія зла", на противагу якій потрібна була діяльність НАТО. Отож покищо зусилля 17-ох сенаторів оцінюється як "донкіхотство".

Василь Плющ, Київ

ЩЕ ПРО ДОГОВІР

Здавалося б, тільки й залишається радіти з першої державної візити Президента України до Російської Федерації: на сьомому році нашої незалежности нарешті (нарешті!) Москва зволила визнати, що ми таки суверенна країна.

Але чим пишніше обставлялися почестями прийняття для української делеґації, чим урочистіші й солодші слова лунали з трибуни, тим сумніше й тривожніше ставало на душі.

Почнемо з того, що тексти угоди про співробітництво до 2007 року (її вже охрестили в пресі „десятирічною"), підписаної президентами двох сусідніх держав і названої ними ж „проривом" у взаєминах між Росією та Україною, „великою" та „історичною", ніхто з журналістів (та й політиків) у вічі не бачив. На запитання оглядача програми „7 днів" В. Долганова, чи не можна було б її опублікувати, Л. Кучма згодився, що про це треба... подумати. А поки вгорі „думають", нам залишається тільки вірити на слово, що угода й справді „наповнена конкретикою", а здійснення московських домовлень „принесе нові робочі місця наших людям, зарплату й достаток в оселі". Щоправда, при цьому Президент України повторив слова віцепрем'єра С. Тигипка про те, що „не має значення, який капітал прийде до нас — німецький, американський чи російський, головне, щоб він прийшов".

Може, й не має, але все-таки є тут заковика, та й не одна. Поперше, все таки має значення, що ж він „поглине", отой капітал, які „ласі шматочки" з ще недоїденого українського пирога, а подруге, чи ще він існує, російський капітал, — недарма ж Росія сама, мов манни небесної, чекає інвестиційного дощу. До речі, перед візитою до Москви наш Уряд закликав до України російських бізнесменів, ніби як на оглядини, проте в тому десанті ми не побачили ні Р. Вяхірєва, ні Б. Березовського, ні В. Гусинського, ні інших новітніх „акул", котрі справді мають капітал.

Що, в Україні вже нічого купувати, чи то пак, нема в що вкладати фонди? Так ніби ж іще є. Здається, ціна не підходить, бо ондечки, кривилися гості, Лисичанський та Херсонський нафтопереробні підприємства подорожчали, та й інші об'єкти не відстають. Навіщо ж, мовляв, витрачатися, зачекаємо, поки Україна зовсім „зламається" та й віддасть усе задарма...

Напередодні візити до Москви склалося враження, ніби Москва була дещо наполохана переговорами Л. Кучми з С. Ніязовим про доставу туркменського ґазу, що зменшило б залежність України від „російської труби", і хоч з проханням пропустити той ґаз до українських підприємств через російські продуктопроводи за „божеськими" цінами Кучма поїхав до Єльцина, все одно незабаром у Києві з'явився прем'єр Росії Черномирдін аби переконати, що Україні не варто шукати альтернативних енерґетичних джерел, поки є Росія з її надрами: „Сколько надо, столько і отпустім!" І дипломатично уникнув розмов про „українські борги", схоже, переклавши ту невдячну місію на Р. Вяхірєва та його „Ґазпром" (і він заговорив, незважаючи на запевнення В. Пустовойтенка, що нинішній Уряд не відповідає за ґарантії попередників).

І вже зовсім як хазяїн, ніби в десятій префектурі російської столиці, поводився в Севастополі мер Москви Ю. Лужков: і „здав під ключ" 120-мешканевий будинок, і заклав камінь під фундамент нової аналогічної споруди, а ще виступив з полум'яною промовою, в якій гнівно засудив „насільствєнную українізацію" (цікаво, де він її бачив?), навіть пообіцяв, що договір з Україною не буде ратифікований доти, доки „город русской слави не вєрньотся в лоно Росії". Міністерство Закордонних Справ України змушене було виступити із заявою й застерегти керівника „місцевого маштабу", щоб не здобував собі „політичних дивідендів" на такій серйозній справі, як міждержавні вісносини. І як же мали почуватися українські дипломати в Москві, коли Президент України мало не в обіймах „керівника місцевого маштабу" здійснював екскурсію по російській столиці, та ще й піднімав з них келих в Охотному ряду...

Це, так би мовити, „передвізитовий антураж". А ось підписання Президентом нової угоди про співробітництво породжує ще й таке запитання: вони що, вже зовсім не вірять у те, що Держдума Росії врешті-решт таки ратифікує великомаштабний договір, підписаний торік у Києві? Верховна Рада України, як відомо, це вже зробила (і правильно вчинила), а ось у Росії деякі сили, схоже, вирішили обернути сам факт ратифікації на інструмент викручування рук тій же Україні. Знову пішли в хід ті ж самі засмальцьовані карти щодо „тяжкого становища російської мови" в Україні, про неймовірні „утиски" російськомовного населення, торги за Крим і Севастопіль... А голова думського комітету в справах СНД Г. Тихонов прямо заявив: „Надо лішіть хахлов праздніка" (ніби й справді звичайний законодавчий акт — ратифікація угоди з країною-сусідкою — для нас національне свято, а не елементарна норма міжнародного права). На пресовій конференції за підсумками візити Л. Кучма сказав, що вірить у ратифікацію договору до 29-го березня, тобто до наших парляментарних виборів. А ось у Москві, гадаємо, навряд чи в це вірять (про це можна судити навіть із того, наскільки представницька свита поштиво стояла за спинами президентів, поки вони скрипіли перами: за Л. Кучмою — майже весь уряд з київським мером на додачу, а за Б. Єльциним — з перший осіб хіба лише Є. Прімаков.

Наприкінці цієї візити Л. Кучма ще їздив до Камерова. Високо цінуючи родинні почуття нашого Президента, котрий відвідав у містечку Березівському могилу рідної сестри, побачився з племінниками, більшість оглядачів були просто шоковані економічними угодами з обласним керівництвом. І річ тут не в тому, що край давно перебуває в стані економічної та соціяльної депресії, розтерзаний невиплатами зарплатні та безконечними страйками шахтарів. Може, й справді кузнецьке коксівне вугілля дешевше за донецьке (хоча транспортні витрати „вирівняють" ціну), не будемо сперечатися. Але коли Кемеровська губернія налагоджує окремі зв'язки з „малоросійською" губернією, то це, на думку багатьох стостерегачів, просто „білоруський варіянт" у чистісінькому вигляді...

Ось і виникає запитання: що ж так вплинуло на різку зміну зовнішньополітичного курсу України? Масовий натиск московських політиків? Чи це результат „інтимних бесід президентів без краваток"? Більшість оглядачів схиляється до думки, що Л. Кучма у передгроззі майбутніх президентських виборів не просто звернувся за підтримкою до колеґи Б. Єльцина (той відверто заявив про це засобам масової інформації), а насамперед своєю демонстративною орієнтацією на Москву завойовує проросійськи налаштований електорат у власній країні. То чиєю ж заручницею знов стала Україна? І що буде з нашою омріяною й вистражданою століттями незалежністю?..

Володимир Жила

Вінницька трагедія XX століття

II

Протокол Міжнародної комісії закордонних судовомедичних експертів з відповідними висновками підписали лікарі з одинадцятьох европейських країн (Бельгія, Болгарія, Фінляндія, Франція, Італія, Хорватія, Голляндія, Румунія, Швеція, Словаччина і Мадярщина). Вміщено тут також протокол, складений професорами судової медицини з німецьких університетів. У їхніх підсумках стверджено таке: „У багатьох випадках жертви, здебільшого зв'язані, добивали додатковими пострілами або забивали до смерти. У кількох випадках вони було поховані живими" (стор. 112).

Усі ці матеріяли написані професійно, але в той же час і співчутливо. Взято тут до уваги усі можливі підходи вбивників і розглянуто їх критично. Звіт про результати кримінологічного розслідування масових вбивств у Вінниці написаний дещо поверхово. Зате його прикінцевий абзац звучить прихильно й співчутливо: „Загалом можна дійти висновку, що в кожному окремому випадку будь-які обґрунтовані підстави для позбавлення волі й життя громадян цивілізованого суспільства, яке керується конституцією і законом, були повністю відсутні. Таємність убивств і поховання жертв також свідчать, що ці останні не вчинили ніякого переслідуваного законом злочину, а отже, їхні справи не могли розглядатися звичайним судовим порядком. Таким чином, дії НКВД щодо українського населення слід розглядати як холоднокровне вбивство й тероризм, єдиною метою якого було довести населення до стану страху й стероризованости, щоб тримати його таким чином у покорі" (стор. 139). Після цього йдуть свідчення свідків. Думки в основному викладено тут коротко, але чітко.

У книгу ввійшов також юридичний звіт д-ра Ціґлера, президента сенату, юридичного експерта, призначеного міністром юстиції Райху. Він короткий, але включає усі важливі питання юридичного характеру. У цій частині є також протоколи опитування, які внесли чималий додатковий матеріял, який не тільки роз'яснює справу, але також доповнює і посилює акт звинувачення.

У книгу включено список жертв, розпізнаних у вінницьких масових могилах до жовтня 1943 року. У список ввійшло 675 прізвищ з поданням національности, професії, місця замешкання, підстави та дати заарештування (повних даних, на жаль, не знаходимо при всіх прізвищах). Сам список — це важливий документ і рівночасно потужний акт звинувачення большевицькій владі в прямому знищенні тисяч невинних людей. Цікаво, що майже всі жертви цього списка — це українці Вінниці і суміжних сіл, які пропали десь у 1937-1938 роках та які, за даними НКВД того часу, були заслані в концентраційні табори далекого Сибіру.

Добрим додатком до книги є численні й добре підібрані ілюстрації, але, на жаль, не всі вони чіткі й високоякісні.

У книзі є також коротка бібліографія, що складається з джерел, публікацій. У бібліографії не відзначено статті „Над розритими могилами" автора цієї рецензії, що появилася 25-го липня 1943 року в „Українському Віснику" (Берлін). Немає там також статті Антона Драгана „Розкрилася земля і показалося пекло", що появилася в „Альманасі Українського Народного Союзу" на 1972 рік.

Книга, в картонних палітурках бронзового кольору, робить враження серйозного наукового видання. Її зовнішня обгортка чорного і білого кольорів, а назва книги подається червоним та білим кольорами. На обгортці — постать жінки в молитовному стані на тлі дивовижного укладу роботи Устини Сороки.

Оцінюючи високо книгу (частинний переклад документальних матеріялів здійснили Федір Шумеляк, Олег Романів), не можна сказати, що в ній усе бездоганне. На нашу думку, німецькі звіти треба було відповідно обговорити й оцінити, а це тому, що вони написані в дусі іншої ментальности й часто дещо по-іншому розцінюють важливі питання народовбивства в Вінниці.

Підсумовуючи, хочемо сказати, що рецензована книга пробуджує зацікавлення до вивчення українського трагічного минулого. Подібно, як Помпея — дивовижний випадок збереження залишків давньої цивілізації, Вінниця — унікальне, уціліле завдяки воєнним обставинам свідчення, своєрідний льокальний документальний фраґмент обставин народовбивства, що було націлене на ґенетичне знищення української нації.

Особлива вдячність, — пише О. Романів, редактор видання, — належить Фундації Українського Вільного Університету та її голові проф. Петрові Ґоєві за підтримку ідеї підготови книги та допомогу фондами на її видання.

Загалом, книга „Народовбивство в Україні: офіційні матеріяли про масовий терор у Вінниці" — це дуже потрібна й корисна праця. Читач, особливо студент-історик і науковець, знайде у ній джерельний матеріял про небувалий терор, пов'язаний з тривалим пануванням в Україні російського большевизму.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про Квітку, що не зацвіте цієї весни

Чи справді вже не побачимо цієї Квітки, що так широко була відома не тільки у нашій громаді, не тільки серед пластунів, але й серед неукраїнської публіки, що слухала її чудовий голос у реклямі на телевізії: "Have you driven a Ford lately?"

Для усіх нас вона здається назавжди залишиться картиною усміхненої, радісної, немов справжньої квітки, яка своїм голосом викликувала стільки приємности і захоплення.

Такою була вона у своїх піснях і у безпосередніх зустрічах при кожній нагоді. Такою бачимо її на світлинах із архіву „Свободи" у тих давніших роках, коли відвідувала з матірю нашу редакцію чи сама після випуску її другої стрічки пісень, під назвою „Два кольори". Тільки чомусь на обкладинці стрічки „Два кольори" її личко замріяне, задумане, не бачимо на ньому того веселого усміху, що завжди нас полонив.

Але коли тільки на екрані нашої пам'яті появиться ніколи не затерта картина пластової оселі на „Вовчій Тропі", то бачимо, так ясно, немов це було вчора, незабутні вечірні ватри у юнацькому таборі та усміхнену Квітку з гітарою в руках, яка своїм ентузіязмом та завзяттям захоплює усіх присутніх учасників, а її дзвінкий голосочок веде перед. Скільки разів чую нашу безсмертну пісню „При ватрі", бачу Квітку. Може для неї ця пісня також була особливо близька, коли включила її у свою стрічку „Два кольори", в якій так гарно получила китицю наших найбільш відомих пісень, від давніх стрілецьких, почерез пластові до найновіших славного Івасюка, що саме в тому часі, у 1989 році, став і тут дуже популярним та любленим.

Із цією стрічкою та рівночасно із тими співанками на телевізії та в радіо наша Квітка зацвіла не лише на українському полі, але також на американському.

Дев'ять років минуло від того часу, як ми мали нагоду вітати її в редакції із цим новим успіхом. Вона розповідала, як завжди повна життя і радости про свої пляни, про своє життя і про своє щастя, що саме таке життя Господь її дарував. Тут говорив її великий оптимізм, який вона мала і яким вміла „заразити" усіх довкола себе. Може тому свою стрічку вона присвятила „настроєві української душі, якої крила ніщо не може зламати" байдуже, що моттом для неї були два кольори — червоний і чорний.

А може в її оптимізмі допомагала також участь у Пласті від наймолодших років життя?

Бачу її малою юначкою із 1967 року, коли повна енерґії та плянів стала організаторкою співочого гуртка „Пластових соловейків" у 30-му Курені в Ню Йорку, пригадую їхній виступ на 20-річчі Пластової Станиці. Дивним, незрозумілим збігом обставин в суботу, 28-го березня, попала мені в руки світлина із привітання Верховного Архиєпископа Сліпого на „Вовчій Тропі" із „Соловейками" та Квіткою у його ніг. Я зі сантиментом, але як завжди згадуючи Квітку, усміхалася на її вид, навіть не прочуваючи, що декілька годин пізніше наш соловейко замовкне на віки.

Цікаве, чи товаришки заспівали її на прощання „Сіріли у сумерку півночі шатра", цю пластову пісню, яку вона стільки разів провадила з гітарою в руках, вдивляючись у вогонь догорячої ватри з десятками таких, як вона, молодих дівчат, що мріяли про щасливе майбутнє.

„Погасло багаття, горіли ще мрії, кінчила свій лет заворожена ніч..." — вчувається мені сьогодні дзвінкий голос Квітки і бачу її малу постать, там на місці тих соток ватер, що горіли на „Вовчій Тропі".

Замовк наш соловейко, але його голос залишився в наших серцях і дзвенить відгомоном на її стрічках, пригадуючи все цю саму — Квітку.

О-КА

Михайло Ткач

Епітафія

(З нової книжки „Зазим'є")

Відійду, минуся, відлечу мовчанням,
Наче лист кленовий на останній круг.
Лиш відлуння серця голосним ячанням
Упаде на камінь, що спинив мій плуг.

Обірветься, раптом, борозна край літа,
Остовпіють коні, — як дивись та стій! —
Наче перед ними вже немає світа,
Наче все сповите в темряві густій.

Припаде калина у низькім поклоні
До горбка малого свіжої землі,
Наче три зірнички, три сльози солоні
Прояснять на людях три гірких жалі.

Три печалі стане в чорному покрові, —
Жалібниці бідні, найрідніші всіх:
Від родини — перша, друга — від любові,
А що третя з ними — від пісень моїх.

Чи полудне буде чи година пізня, —
Буде сліз доволі, що мій слід застиг.
Та з усіх найтяжче заридає пісня,
Та, що написати я в житті не встиг.

Львівська Академічна Гімназія святкує ювілеї

В червні 1998 року відбудеться у Львові незвичайна подія: святкування 120-ліття першої матури в українській мові (1878 р.) і перший випуск учнів, які закінчили навчання у відновленій Львівській Академічній Гімназії.

Щоб зрозуміти значення цієї події, треба кинути хоч побіжний погляд на попередні історичні умовини, які допровадили до першої української матури в Академічній гімназії у 1878 році. Минули княжі часи, польсько-литовське володіння і в 1772 році, наслідком поділу Польщі, Галичину прилучено до Австрії. Ще до того часу діяла у Львові академія і гімназія, які провадили о. Єзуїти. Коли папа Климентій XIV розв'язав орден Єзуїтів у 1773 році, то ці школи розв'язано, а ввесь маєток ордену Єзуїтів в Австрії припав державі як фонд, призначений для шкільництва.

У 1774 році цісарева Марія Тереса відкрила у Львові нову середню школу під назвою „Королівська Державна гімназія", а у 1776 році цю школу названо „Тересіянська Королівська Державна Гімназія". Коли у 1784 році цісар Йосиф II відкрив у Львові університет, який пізніше звано Йосифінським, і до нього долучив вже існуючу гімназію, змінив систему навчання та її назву на „Цісарсько-Королівську Першу Академічну гімназію" з навчанням в німецькій та латинській мовах. Вона мала 6 кляс гімназії та два роки ліцею. У 1849 році, згідно з реформою шкіл в Австрії, у гімназії заведено 8-річне клясичне навчання у німецькій мові. Але українці XIX століття не погоджувались з тим фактом та почали домагатись, щоб їхні діти могли навчатись в цій гімназії своєю рідною мовою. Помимо вікового перебування під Польщею, а відтак Австрією, українці не забули, чиї вони діти. А треба пам'ятати, що це були часи перед Тарасом Шевченком, перед появою його „Кобзаря" у 1840 році. Читаючи про ті часи, я подивляла їхній сильний і свіжий український патріотизм.

Перша Академічна гімназія була призначена в той час для українців (русинів) і поляки мали свою другу гімназію, звану Домініканською, а наша альма матер була все першою. З появою „Русалки Дністрової" у 1837 році збільшилась національна свідомість, що її поширювала "Руська Трійця": о. Маркіян Шашкевич, Яків Головацький та Іван Вагилевич, а пізніше Микола Устіянович.

Весна Народів у 1848 році принесла знесення кріпацтва і подих волі для народів Европи, в тому й Австрії. У Львові створилась Головна Руська Рада під проводом Єп. Григорія Яхимовича. Вона виступила як самостійний політичний і національний чинник, а не прилучилася до поляків, які грали тоді домінуючу ролю в Галичині. Цитую з книжки Степана Шаха, колишнього професора АГ, „Львів — місто моєї молодости": „... І за мову навчання розігралась в тій гімназії вже на її заранні цікава мовна польсько-українська боротьба, яку слід тут пригадати. Головна Руська Рада вже у першій своїй декларації до австрійського престолу зажадала, між іншим, українізації всіх шкіл у Східній Галичині і на Буковині. Віденська влада обіцяла листом з 8-го травня 1848 року ввести українську мову навчання в народніх і вищих школах Галичини, згідно з домаганням Головної Руської Ради. Але тут Гол. Руська Рада зіткнулась з рішучим протестом „Польського Комітету Народного", який вніс у гострому тоні протест проти цього рішення віденського уряду. Під впливом цього протесту хитке віденське міністерство освіти наказало стримати заведення української мови навчання у вищих школах Галичини..."

У міжчасі наступила в австрійській державі велика політична зміна — зміна конституції. На основі зміни конституції в 1867 році створено в Галичині крайовий сойм з осідком у Львові. Степан Шах пише: „...Але українці були там у менщості і не мали рішального голосу".

Професори АГ вели змагання за провадження навчання рідною мовою. Проф. Михайло Полянський був перший, що з початком 1860 років став навчати в УАГ українською мовою, підготовлював шкільні підручники і сам переклав на українську мову кілька підручників з природничих наук. Поляки з цим боролись. Аж у 1871 році Товариство „Просвіта", засноване у 1868 р., внесло меморіял до Крайової Шкільної Ради з вимогою обов'язкового навчання також у вищих клясах Академічної гімназії у Львові вже зі шкільним роком 1871/72. Але введено українську мову поступово від 5 кляси, почавши у шкільному році 1874, так, що перша матура українською мовою відбулась у 1878 році.

Це була історична подія, бо вперше у світі, у нашій альма матер учні здавали іспити українською мовою та їхні свідоцтва давали їм право на вступ до всіх університетів Европи. Це було 120 років тому, а цього року, вперше у вільній Україні, відновлена Львівська Академічна Гімназія проведе перший випуск своїх учнів, які навчались вже у своїй державі. Ми, колишні випускники, бажаємо їм багато успіхів у житті та віримо, що вони стануть будівничими кращого майбутнього для своєї батьківщини — України.

Д-р Марія Фішер-Слиж

Міннеаполіс — дітям України

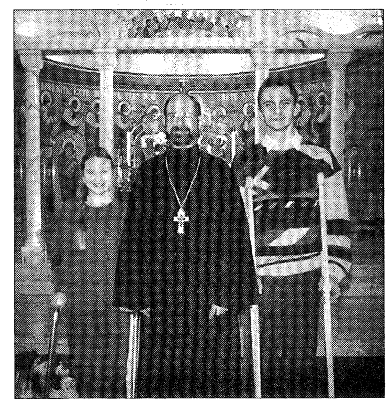

Члени Управи фонду о. крилошанин М. Стельмах, д-р М. Козак та інж. Микола Меґец в церкві св. Константина з М. Хань і її мамою д-р А. Хань з Тернополя та В. Сіненко і його мамою О. Сіненко, вчителькою з Києва.

В народі кажуть: „У кожного своя доля, її не вибирають". Щаслива та людина, котру Бог обдарував здоров'ям, розумом і красою. Та найбільша цінність — здоров'я, особливо, коли це стосується дітей. Кожна мати готова жертвувати собою, щоб її дитина росла здоровою та була ж щасливою, як і інші дітиоднолітки, що ростуть і бавляться на їхньому подвір'ї.

Мені знову хочеться говорити з читачами „Свободи" на цю вже наболілу для нас тему: „Ролі української діяспори у взаємовідносинах з Україною". Бо саме в період політичних протистоянь діти залишились поза увагою держави і є найбільш незахищеними. З гордістю можна сказати, що громада церкви св. Константина в Міннеаполісі бере активну участь у Фонді „Дітям України". Без їх активної допомоги цей проєкт не мав би такого успіху. Ми горді з того, що парафіяни церкви св. Константина в Міннеаполісі, де парохом є о. крилошанин Михайло Стельмах, до глибин душі пройнялись справою допомоги дітям-інвалідам з України. Отець М. Стельмах ставиться до дітей, як справжній батько, відвідує їх в шпиталях, надає дітям допомогу, а також моральну і духовну опіку.

Понад 16 років чекала Ольга Сіненко з Києва на цю найщасливішу хвилину її життя. Жила в надії побачити, як до її сина Віктора повернеться щаслива доля і він зможе пишатися своєю ходою. Я радий, що зміг спровадити Віктора до Міннеаполісу. Жаль лише, що не для прогулянки в „Mall of America", а в дитячу лікарню Шрайнерів, де найпотаємніші їхні мрії і надії змогли сповнитися завдяки складній хірургічній операції.

О. крилошанин М. Стельмах з дітьми М. Хань та В. Сіненко.

Віртуоз зі скалпелем д-р Стівен Санберґ протягом шести годин творив чудо на хірургічному столі. Та лише жінка-мати зможе по-справжньому зрозуміти, що робилося протягом цих нескінчено довгих годин у серці Ольги. Це були години, коли все життя проходило в її пам'яті, годин терпіння Віктора і страждань матері.

Такі ж переживання пройшли і через серце Алли Хань. Її донечці Мартусі місяць раніше у цьому ж шпиталі зроблено аналогічно складну операцію.

Минали довгі безсонні ночі. Їх змінювали тижні й місяці переживань обох матерів. Матері в тривозі чекали дня, коли буде знято ґіпс і будуть зроблені очікувані перші кроки їх дітей. Хоч ще сьогодні без милиць і не можна обійтись, але перші кроки надії вже зроблено. Тепер в обох дітей триває фізіотерапія. Та пройде ще кілька місяців, необхідних для відновлення функцій пересаджених м'язів і стабілізації костей ніг. Хірурги Лайл Джансон та С. Санберґ найближчим часом приймуть рішення про наступні операції.

На прикладі лікування Віктора та Марти мені хотілось поділитись з вами успіхами нашої спільно з вами праці в оздоровленні дітей з України. 15-го квітня на другу операцію приїжджає до нас Роман Фурда зі Львова. Медичний керівник фонду д-р Михайло Козак успішно вирішує питання розміщення хворих дітей в медичних закладах Міннеаполісу. На цей рік фонд заплянував лікування в Міннеаполісі ще трьох дітей з Києва, Тернополя та Івано-Франківського.

Управління фонду розуміє, що без матеріяльної допомоги всієї української громади Америки та Канади цей гуманний проєкт не мав би успіху. Від імені всіх хворих дітей, котрі від 1990 року знаходять свій порятунок під патронатом фонду, в подяці низько схиляємо голови перед усіми вами, хто вже продовж багатьох років жертвує та допомагає діяльності нашого фонду.

Сьогоднішня наша найголовніша проблема полягає в тому, що ми не в змозі забезпечити місцем проживання тих дітей з матерями, на лікування котрих ми вже отримали згоду від місцевих медичних закладів. Дякувати Богові, що лікарні Шрайнерів гостинно розкрили свої та Норт Меморіял надання безкоштовної медичної допомоги українським дітям. Час лікування одного пацієнта від шести місяців до одного року. Будинок, котрий свого часу був придбаний парафіянами для потреб монахинь, тимчасово був наданий парохом о. М. Стельмахом для потреб фонду. Та є велика імовірність того, що в найближчі місяці наш прицерковний будинок знову почне функціонувати за своїм прямим призначенням.

Але фонд без помешкання для матерів і дітей існувати не зможе. Американські лікарні надають неоціненно дорогі медичні послуги і готові приймати з України щораз більше дітей. Ми потребуємо вашої фінансової допомоги в придбанні житла для продовження діяльности Фонду „Дітям України". Не ставлю собі за ціль лишній раз спекулювати на болях і бідах нашої рідної України та сантиментальних почуттях читачів. Та опинившись в Америці, країні розвинутого добробуту, як і десятки тисяч українців діяспори, вважаю за свій обов'язок простягнути руку допомоги тим дітям неньки-України, яких доля не наділила здоров'ям.

Щира подяка тим читачам „Свободи", котрі і раніше допомагали нам та жертвували на діяльність фонду. Шановні добродії! Якщо у вас є родичі чи друзі серед українців Міннеаполісу, то будьте горді ними. Бо майже кожен з них в меншій чи більшій мірі пов'язаний з діяльністю Фонду „Дітям України".

Ваші пожертви просимо надсилати на рахунок: „Children of Ukraine", Acct. 2233, Ukrainian Credit Union, 301 Main Street, NE, Minneapolis, Minnesota 55413.

За докладніши інформаціями слід телефонувати на число (612)789-9658.

Микола Меґец

Чи бути в Криму українській школі?

Селище Приморське розташоване на березі Чорного Моря за десять кілометрів від Феодосії і адміністративно підпорядковане цьому містові. У селищі є дві російські школи, в одній з них, єдиній у Феодосії, функціонують українські кляси.

Майже шість років тому, після референдуму про незалежність України, батьки принесли в школу заяви з проханням відкрити українську клясу. „Какіє моґут бить украінскіє класи в Криму"? здивувалися в школі. Але батьки добилися відкриття української кляси. Від того часу почалася війна. Батьки приносили в школу заяви, а їх відмовляли від української кляси, лякали націоналізмом. Тому українські кляси невеликі, по 14-15 дітей, бо не всі батьки мають мужність віддати дитину в українську клясу.

Майже щороку, відкриваючи нову українську клясу, доводиться піднімати на ноги пресу, радіо, телебачення, звертатися за допомогою до міністрів Криму й України. Як правило, на українські кляси не вистачає грошей (минулого року Педагогічна школа ухвалила, „учітивая тяжолоє економіческоє положеніє Украіни, закрить в школє Н. 7 украінскіє классі". Під натиском батьків і голови Товариства Української Мови ім. Т. Шевченка це рішення було пізніше скасоване).

Було й таке, що Селищна рада виділила гроші на відкриття української кляси, а директорка школи передала ці гроші на потреби російської кляси, а нам знову те ж, що й раніше: „нєт дєнєґ". Тоді вчителька Олена Рудик сказала, що працюватиме безкоштовно, поки знайдуться гроші на українських дітей.

Цього року адміністрація школи змінила тактику боротьби з нами, тому вперше українську клясу відкрили майже без перешкод.

Наші діти й раніше чули від деяких учителів такі слова: „Свині, хахли, лапи на стол"! Але з часом не стало краще. Частина вчителів на чолі з директором школи органічно не сприймає самої ідеї українських кляс. Директор каже: „Что ви вцєпілісь в украінский язик? Ждьом — нє даждьомся, каґда ви уйдьотє атсюда. Ат вас адні праблєми". Учитель географії намагався заборонити дітям говорити українською мовою на відкритій лекції, мовляв, хто вас зрозуміє? Учителька математики не перевіряла у дітей зошитів, запізнювалася на години, а коли батьки сказали це директорові школи — та зразу в крик: „Сжираєтє наших лучших учітєлєй!" І не завжди вдається замінити таких от „лучших учітєлєй" на тих, які працюють сумлінно.

Важко з підручниками, бо тільки після скарг у Міністерство Освіти отримуємо їх. Випадково дізналися, що недавно якийсь добродій з Канади передав українським клясам на придбання підручників 2,000 долярів, але адміністрація школи про це нікому не сказала і замовила собі за ті гроші комп'ютер.

А скільки пліток, скільки бруду виливають на наші голови! Директор завуч називають нас „нєвмєняємімі" і „псіхолоґічески нєнармальнимі", наших дітей характеризують кругом, як дуже слабких у навчанні і прогульщиків, які не хочуть вчитися. На початку року директорка намагалася відіслати в десяту українську клясу дітей, які мали проблеми з навчанням, вона запевнила цих дітей, що в російській клясі буде їм важко вчитися, а в українській клясі програма слабенька, якраз для них. Одним словом, з українських дітей роблять дурників.

А який психологічний тиск доводиться витримувати в цій школі учителям-патріотам! Вони повсякчас знаходяться під загрозою звільнення з роботи, про них розпускаються плітки, на них нацьковують працівників школи (недавно директорка примусила прибиральниць добре вимити школу, бо, мовляв, учителька української мови написала в міністерство скаргу, що в школі дуже брудно. Тож прибиральниці вовком дивилися на вчительку. Або іншого дня директорка викликала до школи міліцію, сказала, що на лекції української мови один учитель „звєрскі ізбіл" ученицю, доньку завідуючого учителя школи. Міліція вияснила, що дочки взагалі не було в той день на лекції української мови і ніхто її не бив.

Тому діти і вчителі українських кляс перебувають у постійній напрузі, без радости ходять до школи.

Єдиний вихід із цієї біди — вивести наших дітей з-під „опіки" російської школи. Потрібна українська школа!

Довгий час не могли знайти відповідного приміщення, але допоміг директор феодосійського виробничого об'єднання „Море" В. О. Олійник: від першого лютого 1997 року закрився дитячий садочок ч. 28 і Віктор Олексієвич погодився передати його приміщення під українську школу.

Два місяці йде війна за це приміщення. Проти української школи воюють дві сили: поперше, як звичайно, українофоби (голова міськвиконкому і міськради, комуніст Костюк катеґорично не згоджується брати приміщення на білянс міськвиконкому під українську школу, каже: немає грошей на школу) і, подруге, „круті" бізнесмени, які й добилися закриття найкращого в місті садочку, щоб винаймати приміщення й робити на ньому великі гроші.

Міністер освіти Криму А. А. Солодченко посилав у садок ч. 28 людину, щоб та оглянула приміщення на придатність його для школи. Почувши, як Анатолій Андрієвич каже про величезні кошти на ремонт приміщення, ми думаємо, що або представникові міністра показали не те приміщення, або він його зовсім не оглядав, а повірив тим, хто не зацікавлений у відкритті української школи, бо до першого лютого 1997 року садочок нормально функціонував і опалення там працювало. Але коли серед зими не стало чим топити, то опалення вимкнули не тільки в дитсадку ч. 28, а й у всьому Приморському. І з дахом там нічого страшного не трапилося: є одна невелика дірка, яку дуже оберігають, водять до неї екскурсії, або довести, що дах протікає і тому приміщення перебуває в аварійному стані.

Але хіба б стали батьки добиватися передачі приміщення дитсадка для школи, чи стали б наражати своїх дітей на небезпеки, якби воно справді було в такому аварійному стані, як описують це місцеві шахраї? Дурять ці шахраї наших чиновників від освіти і сміються з них!

А батьки і вчителі оббивають усі пороги, просять відкрити українську школу — першу в Криму. Але і від керівництва міськвиконкому і від завідуючого відділом освіти і від міністра освіти Криму чуємо одне й те ж саме: немає грошей. Нам навіть дорікають: люди місяцями не отримують зарплатні, а ви домагаєтесь відкриття школи!

Може ми й справді втратили совість? Ні, ми з зрозумінням ставимося до економічних проблем у нашій державі, бо віримо, що вони тимчасові. Але коли вмирає мова й культура, то вмирає душа народу. Якщо держава не дасть своїм дітям повноцінної освіти, національного виховання, то наша держава не матиме майбутнього. Тому мусимо вже сьогодні дбати про своїх дітей — майбутнє України.

25-го березня побував у Феодосії міністер освіти Криму. Але позитивного рішення про українську школу знову не прийнято, бо знову „немає грошей". Після від'їзду міністра на заводі вивішено оголошення про передачу приміщення дитячого садочка у винайм бізнесменам.

Завідуючий міським відділом освіти В. Чаграк заспокоює: розвивайтесь на базі російської школи ч. 7, відкривайте українські кляси. Та як же розвиватися з зашморгом на шиї? Не розів'ємося, бо задушать. Бо ж тим дітям і батькам, які мають мужність іти в українські кляси, треба орден за відвагу і спеціяльну відзнаку Президента України! Навіть сьогодні, подаючи заяви до української школи, батьки дуже просять: „Тільки ж нікому не показуйте заяви, якщо школу раптом не відкриєте, щоб ніхто не знав у сьомій школі, що ми збиралися до української школи, бо ж дитину заїдять". Отак-то!

Не віриться, що десь в іншому місці українські кляси почуваються добре в умовах російської школи. Маємо вже гіркий досвід: у початкових клясах діти тільки дивуються, чому на перерві не всі доброзичливо сприймають українську мову, а коли прийшли в п'яту клясу, було дуже образливо чути наказ учителя (до речі, українки): „Записи в щоденниках вести російською мовою, бо в нас школа російська". А вже в старших клясах діти перестають розмовляти між собою рідною мовою, бо відчувають якусь неповноцінність, другосортність української мови, починають ніби соромитись своєї мови.

З вихованням теж проблеми. Вивчили різдвяний вертеп, підготували для показу на сцені, а в дітей сьлози на очах: а кому ми це покажемо? (Пробували вже, але не вписуються наші заходи в „мєропріятія" російської школи). Зацікавилися козацькою педагогікою, але знову таки: нема умов, не в себе дома.

Та доки ж ми будемо бідними родичами в чужій хаті? Просимо допомоги!

Голови батьківських комітетів українських кляс: Т. Щеглова, Л. Міноцька, Л. Морозова, С. Болоусова, О. Рузайкіна. Учителі українських кляс: З. Багатова, О. Рудик.

Ця стаття була надрукована в газеті „Час-Time" В'ячеслава Чорновола, а потім передрукована в багатьох українських газетах. Писала про цю справу кілька разів і українська „Кримська Світлиця". Ішли звернення до Президента й Уряду — часом із відповідями російською мовою, завжди з обіцюванками, роз'ясненнями, виправ-

(Закінчення на стор. 4)

Чи бути...?

(Закінчення зі стор. 3)

даними, але без практичних наслідків. Коли група учнів пікетувала приміщення 2-го Форуму українців у Києві минулого серпня, заступаючи справу своєї школи, вмішалася міліція і тільки заморським гостям вдалося врятувати дітей від переслідування.

Справа не полагоджена і до сьогодні, і група українських батьків та вчителів Приморського порішили передати цю справу на розсуд української громадськости, розголошуючи її якнайширше в нашій пресі.

Просимо, отже, наших свідомих громадян, відгукнутися на недолю наших українців у власній державі, на найдальше висунених окраїнах її — та підтримати чи то фінансово, чи книжками, чи хоч би листовно, а вже найкраще, якби хто мав нагоду відвідати їх особисто впродовж цього літа.

Адреса української школи у Приморському — Феодосії: Зоя Багатова (вчителька), Україна-Крим, м. Феодосія 4, СМТ Приморський, вул. Радянська 13, кв. 8.

Леся Храплива-Щур

КИТАЙ У СЕРЕДУ, 1-ГО КВІТНЯ, погодився звільнити з ув'язнення та дати дозвіл на виїзд за кордон у справах лікування, відомому дисидентові Ванг Данові. Про це повідомили американські офіційні чинники, підкреслюючи рівночасно, що його звільнення було частиною минулорічного договору ЗСА з Китаєм, яким Америка погодилася відтягнути свою підтримку резолюції про засудження політики людських прав Китаю. Американські офіційні чинники сподіються, що звільнення і дозвіл на виїзд згаданого дисидента стануть дійсністю ще перед запланованими кінець червня відвідинами президента Билла Клінтона до Китаю. Це ж самі урядовці турбуються і тим, що завчасне розголошення цієї справи, може пошкодити вчасному звільненні Ванг Дана, бо про це тепер якраз тривають переговори.

У СЕРЕДУ, 1-ГО КВІТНЯ, державне Управління харчів і ліків затвердило новий безкальорійний середник, який має смак цукру та є у 600 разів солодшим. Цей здобуток фірми Джансон і Джансон, сукралос, є єдиним штучним підсолоджувачем виробленим з цукру. Наукові дослідники, змінивши молекули цукру, зробили його солодкість більш інтенсивною, рівночасно запобігаючи його засвоєнню організмом. На відміну від інших підсолоджувачів, сукралос відразу проходить через організм. Лес Голдсмит з фірми МекНіл спеціялті фудс, яка виробляє сукралос і є філією Джансон і Джансон фірми, уважає, що діяння сукралосу є просто магічним,бо „ензими людської травної системи не визнають цієї молекули цукром". Управління харчів і ліків дозволило на вживання сукралосу тільки після перегляду вислідів110 дослідів на людях і звірятах.

Шевченківський концерт в Едмонтоні

„Возвеличу малих отих рабів німих. Я на сторожі коло їх поставлю слово!" — цими словами з „Кобзаря" Оля Саварин, голова едмонтонського Відділу КУК, відкрила Шевченківський концерт в неділю, 15-го березня ц. р. о 3-ій год. по полудні в авдиторії св. Івана, вітаючи всіх на концерті.

„Ми зібралися, як збиралися кожного року досі в поклоні генієві, пророкові і пробудителеві нашого народу, Тарасові Шевченкові. Щоразу менше нас приходить на це свято. А були часи, що ми заповнювали ювілейну авдиторію, і над тим ми повинні застановитися. Бо що нас зберегло як народ і досі береже, там в Україні і тут в Канаді, як не Шевченкові заповіти і його вогненне слово?" — казала далі.

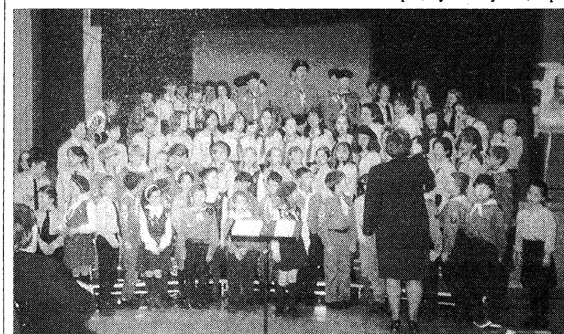
Майже 500 осіб заповнили залю, на чолі з обома українськими Владиками Едмонтону, Іваном і Лаврентієм. Програмою вміло керував голова музичного товариства Орест Солтикевич. На концерті зокрема було багато молоді, бо цього року зорганізовану участь в ньому взяла молодь Пласту і СУМ. Концерт, у якому виступило 4 хори і тріо Мірутенків „Доля", зорганізували едмонтонський Відділ КУК і Українське Музичне Товариство Альберти. Була й сердечна деклямація Галі Цар віршa Саміленка „Діямант дорогий на дорозі лежав" і спільний виступ пластової і сумівської молоді в одностроях. На величезному екрані присутні побачили також глибоку змістом відеоплівку „Доля художника" (режисер Юрій Ткаченко, а розповідач — відомий сучасний мислитель України Євген Сверстюк).

Після „Заповіту", який проспівала ціла заля, і вступного слова хор СУМК при катедрі св. Івана під дириґентурою Лесі Погорецької виконав пісні „Зацвіла в долині червона калина" і „Ой у саду, у саду". Спільною точкою сумівців і пластунів керувала Ірина Шміґельська, з Іриною Тарнавською при фортепіяні. „На роковини Шевченка" Лесі Українки рецитували сумівці Христя Цар, Юрій Брода і Лариса Шміґельська, а „Мені тринадцятий минало" — пластуни Михайло Бел, Орест Ґрох, Лука Петришин, Юля Дитиняк, Олеся Маркевич і Світлана Яровенко. Всі разом проспівали „Поклін тобі, Тарасе" й „Зацвіла в долині червона калина". Хор „Дніпро" під дириґентурою Марії Дитиняк, з І. Тарнавською при фортепіяні, виконав пісні „Над Дніпровою сагою" Лятошинського і „Садок вишневий" Вахнянина. Солістки — Мирослава Загарія і Леся Чумер. Маленький дитячий хор при Музичному Товаристві „Струмочок" під дириґентурою І. Шміґельської, з І. Тарнавською при фортепіяні, чудово заспівав „Мово рідна" Воробкевича і „Учітеся, брати мої" (муз. С. Яременка) та „Тече вода" Шевченка (муз. А. Філіпенка). Тріо Мірутенко „Доля" (батько і дві дочки) виконали „Така її доля" і „Україночка", а хор „Верховина" СУМ під дириґентурою Галини Лазурко, з Ксенею Фединою при фортепіяні — „Садок вишневий" і „У перетику ходила".

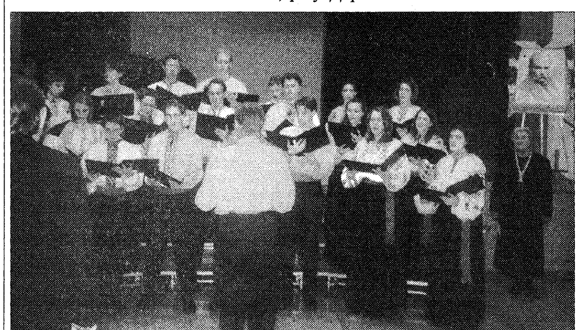
Подякувавши всім виконавцям, Орест Солтикевич на закінчення попросив усіх присутніх заспівати гимн „Ще не вмерла Україна". Пласт, який ц. р. під гаслом „З вірою — в майбутнє" відзначає своє 50-річчя. мав в кінці залі маленьку виставку-фотомонтаж.

Хочеться вірити, що українці Канади ніколи не забуватимуть свого духовного батька Шевченка і, як сказав Є. Сверстюк, „другої української національної євангелії", його „Кобзаря".

С. П.

Пласт і СУМ під час концерту. Дириґент І. Шміґельська.

Співає хор СУМК.